

3. Для характеристики правничих та державницьких процесів є велими плідним використання категорій інших наук, наприклад суто філософських, як то у З. Пуфендорфа, зокрема естетичних, що є вже сталою практикою у світовому правознавстві¹, але не є такою у правознавстві вітчизняному.

Можуть бути й інші висновки з вищевикладеного, наприклад, про необхідність вивчення спадщини видатного німецького філософа права або про кріпашке чи то рабське мислення (тобто ігнорування спрямованості на "благо всіх") багатьох керманців сучасної України, але для нас сьогодні, як удається, найбільш актуальними і водночас корисними є саме ці.

УДК 343.9.024.336.7

О.А. Бурбело
Л.М. Чуніхіна

**МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

З урахуванням перспектив приєднання України до Європейського співтовариства, у статті досліджені аспекти міжнародного співробітництва суб'єктів державного фінансового моніторингу з відповідними державними органами іноземних держав щодо обміну досвідом та інформацією з питань регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Ключові слова: *фінансовий моніторинг, "відмивання доходів", міжнародне співробітництво, принцип взаємності договору, запобігання та протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.*

С учетом перспектив присоединения Украины к Европейскому содружеству, в статье исследованы аспекты международного сотрудничества субъектов государственного финансового мониторинга с соответствующими государственными органами иностранных государств по обмену опытом и информацией, связанной с регулированием и надзором за деятельностью финансовых учреждений в сфере предупреждения и противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, или финансированию терроризма.

Ключевые слова: *финансовый мониторинг, "отмывание доходов", международное сотрудничество, принцип взаимности договора, предупреждение и противодействие легализации доходов, полученных преступным путем.*

With the prospects of Ukraine's accession to the European community, in this paper the aspects of cooperation mezhhdunorodnom entities of state financial monitoring with the relevant government authorities of foreign countries to exchange

¹ Одним з найбільш відомих прикладів є наступне видання: Gearey, Adam. Law and Aesthetics. – Oxford-Portland Oregon: Hart Publishing, 2001.

experiences and informatsmey of financial institutions in the area of prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds of crime or financing of terrorism.

Key words: financial monitoring, laundering, international cooperation, reciprocity treaty, prevention and counteraction to legalization of.

З поступовим приєднанням України до Європейського співтовариства **актуальним** залишається міжнародне співробітництво суб'єктів державного фінансового моніторингу з відповідними державними органами іноземних держав щодо обміну досвідом та інформацією з питань регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Відповідно до загальних засад міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму міжнародне співробітництво у цій сфері здійснюється суб'єктами державного фінансового моніторингу *за принципом взаємності* відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" [1], міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інших нормативно-правових актів з урахуванням рекомендацій та стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Спеціального експертного комітету Ради Європи з питань оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), Європейського Союзу, Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Економітської групи підрозділів фінансових розвідок, Організації Об'єднаних Націй.

Спеціально уповноважений орган відповідно до міжнародних договорів України *за принципом взаємності* чи з *власної ініціативи* здійснює міжнародне співробітництво з відповідними органами іноземних держав у частині обміну досвідом та інформацією, пов'язаною із запобіганням та протидією легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Надання Спеціально уповноваженим органом відповідному органу іноземної держави інформації з обмеженим доступом здійснюється за умови забезпечення органом іноземної держави *тотожного діючому в Україні національного режиму її захисту* та використання виключно для цілей кримінального судочинства у кримінальних провадженнях щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму.

Виконання Спеціально уповноваженим органом *запиту відповідно до органу іноземної держави* є підставою для витребування ним необхід-

ної для виконання запиту інформації (у тому числі такої, що становить банківську або комерційну таємницю), копій документів у органів державної влади, підприємств, установ, організацій та суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Відмова або відстрочення задоволення запиту щодо міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму здійснюється лише на підставі міжнародних договорів, стороною яких є Україна.

На виконання відповідного запиту *уповноваженого органу іноземної держави* про зупинення відповідної фінансової операції як такої, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, Спеціально уповноважений орган має право доручити суб'єкту первинного фінансового моніторингу зупинити чи поновити проведення або забезпечити моніторинг фінансової операції відповідної особи протягом строку, встановленого цим запитом. Порядок зупинення та поновлення такої фінансової операції визначається суб'єктом державного фінансового моніторингу, що здійснює регулювання і нагляд за суб'єктами первинного фінансового моніторингу, в межах його повноважень [2].

Забезпечення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму щодо виконання судових рішень, які стосуються конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом, покладається на Міністерство юстиції України, а в частині вчинення процесуальних дій у межах кримінального провадження щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму – на Генеральну прокуратуру України.

Доходи, одержані злочинним шляхом, що були конфісковані у зв'язку з кримінальним провадженням щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму та підлягають поверненню в Україну або в іноземну державу, спрямовуються відповідно до міжнародного договору України з цією державою щодо розподілу конфіскованих активів чи доходів від розміщення цих активів. Кошти, одержані Україною за таким міжнародним договором, зарховуються до спеціального фонду Державного бюджету України, якщо інше не встановлено законом.

Спеціально уповноважений орган та інші суб'єкти державного фінансового моніторингу у межах своїх повноважень забезпечують співробітництво з Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та іншими міжнародними організаціями, діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

В Україні відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та законів України визнаються вироки (рішення) судів, рішення інших компетентних органів іноземних держав, що набрали законної сили, стосовно осіб, які мають доходи, одержані злочинним шляхом.

В Україні відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та законів України *визнаються* вироки (рішення) судів, рішення інших компетентних органів іноземних держав, що набрали законної сили, щодо конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом, або еквівалентного їм майна, що знаходяться на території України.

Конфісковані доходи, отримані злочинним шляхом, або еквівалентне їм майно на підставі відповідного міжнародного договору України можуть бути повністю або частково передані іноземній державі, судом або іншим компетентним органом якої винесено вирок (рішення) щодо конфіскації.

Рішення про видачу іноземній державі осіб, які вчинили злочини, пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, та рішення щодо транзитного перевезення зазначених осіб по території України приймається на підставі зобов'язань України відповідно до міжнародних договорів України.

У разі якщо Україна *не має відповідного міжнародного договору* з іноземною державою, що запитує видачу, зазначені особи можуть бути видані за злочини, пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, *виключно за умови дотримання принципу взаємності*.

Спеціально уповноважений орган відповідно до покладених на нього завдань:

1) *вносить* пропозиції щодо розроблення законодавчих актів з питань запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;

2) *подає* запити до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання щодо одержання інформації і копій документів, необхідних для виконання покладених на нього завдань;

3) *співпрацює* з органами виконавчої влади, іншими державними органами, задіяними в системі запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;

4) у разі наявності достатніх підстав вважати, що фінансова операція або сукупність пов'язаних між собою фінансових операцій можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, *подає* до правоохоронних органів, уповноважених приймати рішення згідно з кримінальним процесуа-

льним законодавством, а також розвідувальних органів України для здійснення оперативно-розшукової діяльності відповідні узагальнені матеріали, додаткові узагальнені матеріали та одержує від них інформацію про хід їх розгляду;

5) у разі наявності достатніх підстав підозрювати, що фінансова операція або клієнт пов'язані із вчиненням діяння, визначеного Кримінальним кодексом України, що не стосується легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму, *подає* інформацію до відповідного правоохоронного або розвідувального органу України у вигляді узагальнених матеріалів [3];

6) *бере участь* у міжнародному співробітництві з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;

7) *проводить* аналіз методів та фінансових схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму;

8) *проводить* узагальнення стану здійснення державними органами заходів щодо протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму в державі;

9) *погоджує* проекти нормативно-правових актів суб'єктів державного фінансового моніторингу з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;

10) *проводить* аналіз ефективності заходів, функціонування системи фінансового моніторингу в державі на підставі інформації, наданої органами державної влади;

11) *отримує* від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформацію щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій клієнтів, операцій яких стали об'єктом фінансового моніторингу;

12) *забезпечує* виконання завдань, сприяє виявленню у фінансових операціях ознак використання доходів, одержаних злочинним шляхом;

13) *вимагає* від суб'єктів первинного фінансового моніторингу дотримання вимог законодавства, що регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, і в разі виявлення порушень законодавства вживає заходів, передбачених законами, а також повідомляє про це орган, що здійснює нагляд за таким суб'єктом первинного фінансового моніторингу;

14) *забезпечує* здійснення державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму і забезпечує координацію діяльності державних органів у цій сфері;

15) *забезпечує* відповідно до закону організацію та координацію роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів органів

державної влади з питань фінансового моніторингу та працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу, відповідальних за проведення фінансового моніторингу, щодо боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму на базі відповідного навчального закладу, що належить до сфери управління Спеціально уповноваженого органу;

16) *надає* відповідно до законодавства суб'єктам державного фінансового моніторингу інформацію для підвищення ефективності здійснення нагляду за додержанням суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму (обсяг та порядок надання такої інформації визначаються спільними нормативно-правовими актами суб'єктів державного фінансового моніторингу);

17) *повідомляє* суб'єкта первинного фінансового моніторингу після надходження відповідної інформації від правоохоронних органів, уповноважених приймати рішення відповідно до кримінального процесуального законодавства, про факт початку досудового розслідування (або про факт закриття кримінального провадження в ході досудового розслідування) за повідомленнями такого суб'єкта, що надійшло до спеціально уповноваженого органу, а також надає йому інформацію про прийняті судові рішення за такими кримінальними провадженнями з одночасним повідомленням відповідного суб'єкта державного фінансового моніторингу.

Порядок такого повідомлення та інформування суб'єкта первинного фінансового моніторингу і суб'єкта державного фінансового моніторингу встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;

18) *бере* участь за дорученням Кабінету Міністрів України у підготовці відповідних міжнародних договорів України;

19) *виконує* інші функції, що випливають з покладених на нього завдань, та здійснює інші повноваження відповідно до закону.

На підставі викладено можна зробити *висновки*:

По-перше, органи державної влади, що провадять діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, у разі виявлення під час виконання своїх функцій фінансових операцій, стосовно яких є підозра, що вони пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму або пов'язані з особами, стосовно яких застосовані міжнародні санкції **зобов'язані**:

- повідомити Спеціально уповноважений орган про такі операції;

- надавати Спеціально уповноваженому органу інформацію (копії документів), необхідну для виконання покладених на нього завдань.

Неправомірною відмовою в наданні такої інформації, несвочасне або неповне її надання *тягнуть* за собою відповідальність посадових осіб органів державної влади відповідно до закону.

Надання органами державної влади Спеціально уповноваженому органу інформації про фінансові операції, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, *не є порушенням* банківської або комерційної таємниці.

Посадові особи та інші працівники органів державної влади *не несуть* дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за подання Спеціально уповноваженому органу інформації про фінансові операції, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму.

По-друге, суб'єкти господарювання, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, що не є суб'єктами первинного фінансового моніторингу, відповідно до пункту 2 частини першої статті 20 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" *зобов'язані* надавати на запит Спеціально уповноваженого органу:

- інформацію, пов'язану з аналізом фінансових операцій, що стали об'єктом фінансового моніторингу;

- довідки та копії документів (у тому числі тих, що становлять банківську або комерційну таємницю), необхідні для виконання цим органом покладених на нього завдань у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму.

Посадові особи та інші працівники суб'єктів господарювання, підприємств, установ, організацій та органів державної влади *не несуть* дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за надання Спеціально уповноваженому органу інформації згідно з вимогами Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму".

Використана література:

1. Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" від 28.11.2002 року № 245-15 в редакції Закону від 11.08.2013 року // zakon.rada.gov.ua.

2. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі "Про затвердження Порядку зупинення та поновлення проведення фінансових операцій

суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство економічного розвитку і торгівлі України" № 35 від 12.08.2011 року // zakon.rada.gov.ua.

3. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства України у відповідність з Кримінальним Процесуальним кодексом України" № 245 від 16.05.2013 року в редакції від 11.08.2013 року // zakon.rada.gov.ua.

УДК 35.083: 341

М.П. Цицюра

**ХАБАРНИЦТВО ТА КОРУПЦІЯ
ЯК ГОЛОВНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ
ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ**

Аналізується проблема хабарництва та корупції у системі державної служби в умовах сучасної України. Наведено особливості хабарництва та корупції у системі державної служби. Визначено сутність понять "корупція" та "хабарництво" в науковій літературі.

Ключові слова: *хабарництво, корупція, види корупції, корупційні діяння.*

Анализируется проблема взяточничества и коррупции в системе государственной службы в условиях современной Украины. Приведены особенности взяточничества и коррупции в системе государственной службы. Определена сущность понятий "коррупция" и "взяточничество" в научной литературе

Ключевые слова: *взяточничество, коррупция, виды коррупции, коррупционные деяния.*

The problem of bribery and corruption is analysed in the system of government service in the conditions of modern Ukraine. The features of bribery and corruption are resulted in the system of government service. Certainly essence of concepts "corruption" and "bribery" in scientific literature.

Key words: *bribery, corruption, types of corruption.*

Розумінню правової природи корупційних проявів на теренах України вже не одна сотня років, проте її сутність, як видається, не стала зрозумілішою. З огляду на це важливого значення набуває встановлення змісту поняття "корупція" та "хабарництво". Відразу зазначимо, що визначення цих понять не є самоціллю та суто теоретичним уділом, а має глибинні практичні коріння, оскільки у правозастосовчому аспекті дасть можливість виробити адекватні та дієві засоби протидії цим суспільно-небезпечним явищам. Виявленням, аналізом та визначенням корупції та хабарництва займалися і займаються ціла низка наук, в тому числі і кримінологія, яка з усіх суспільних наук найближче стоїть на шляху до пізнання останніх. Поняття "хабарництво" в юридичній літературі не характеризується таким розмаїттям думок, як поняття "корупція".